

Σημείωσις .

Αληθεία, ὅτι συχνάκις πρέπει νὰ πισθώμεν εἰς πράγμα-
 ματα, ἢ ὅποιον τὸ αἶτιον δὲν δινώμεθα νὰ τὸ νοήσω-
 μεν εἰς βάθος· ἀλλὰ τὴν κρατεῖ μόνον πρὸς πραγμάτων,
 ἢ ὅποιον τὴν πραγματικὴν ὑπαρξίν γνωρίζομεν διὰ τῆς
 πείρας· αὐτὴ θαλασσὴ μᾶς διδάσκει πρὸς τὴν μαγικὴν λί-
 θον, πρὸς τὴν ὅποιαν ἴσως ἠκύσατε, ὅτι ἔλκει τὸν σίδηρον
 εἰς αὐτὴν· καὶ ὅτι ἡ μαγικὴ βελόνη σρέφεται πρὸς τὸ
 βόρειον μέρος· Τὰ τοιαῦτα ἀποτελέσματα δὲν ἀποδέχονται
 ἀμφιβολίαν, ὅτι τὰ βλέπομεν μὲ τὰ ὀμμάτια μας, καὶ
 τὰ γνωρίζομεν μὲ πληροφειάν· διὰ τὴν ἀπὸ τῆς ἀπείρας
 πισθώμεν εἰς αὐτὰ, καὶ αἱ δὲν καταλαμβάνομεν σαφῶς
 τὴν αἰτίαν τῆτων· Ἐκείναι ὅμως αἱ ἰσοεἰαι πρὸς τῆς ἐμ-
 φανίας τῆ ἀνθρώπου εἰς ἄλλον τόπον, ἀξίφορον ἀπὸ τὸν τό-
 πον τῆς ἀληθείας διαβίβηστε, δὲν ἔχουσιν ἔπος, ὡσεὶ νὰ λεί-
 γωμεν πῶς γνωρίζομεν τὴν ἀληθινὴν ὑπαρξίν αὐτῆς ἐκ
 πληροφείας· καὶ ἰξόρω μὲν ἔτι τοιαύτας ἰσοεἰας διηγούν-
 ται συχνά· ἐπειδὴ ἡμᾶς αὐταὶ ἀνήκουσι εἰς συμβεβηκότα,
 ἐναντιώμενα εἰς τὰς ἐναργεστάτας ἀληθείας τῆς Φυσικῆς,
 διὰ τὴν ἰξόρω καὶ βίβλαια, ὅτι εἶναι ψαδεῖς· μεταξὺ
 ὅλων τῆς ποικίλων ἰσοεἰων μῆτε μία καὶ μόνη φέρει τὴν σφρα-
 γίδα τῆς ἀληθείας, καὶ πορεύονται ἀπὸ ἀνθρώπου πρε-
 καταλημμένους ἀπὸ ἀπολήψεως, καὶ εἰς τῆς ἰσοεἰων τὴν κε-
 φαλήν αἱ δαισιδαμοῖαι ἐρριζώθησαν πολλὰ βαθείως· καὶ ἐκ-
 κείνο, ὅσπερ λέγουσι οἱ χωρικοὶ, καὶ ἀγρικοὶ πρὸς τῆς, δὲν
 εἶναι ἄλλο τίποτε, παρὰ μῦθοι δαισιδαμοῖων χειρῶν,
 τὰ ὅποια ἐργαζόμενα θέλουν μὲ τοιαύτας τερατώδεις διη-
 γήσεις νὰ τέρπωσι τὰ παῖδιά των, καὶ δέλους των.

Πρὸς τῆτοις σκίρθητε μόνον ὀλίγον, ὅποιον ἄρα μέρος
 τῆ ἀνθρώπου παρασάινεται εἰς εἷνα τόπον, ὅπου αὐτὸς ἐνερ-
 γεία δὲν διατίβη; τάχα τὸ παχύτη, καὶ ὄξωτικὸν σῶ-
 μα; ὄχι· διότι τὴν δὲν λείπει ἀπὸ τὸν ἀληθινὸν τόπον
 τῆ, ὅταν ὁ ἀνθρώπος ἔχη νὰ φανῆ ὡς φάντασμα εἰς εἷνα
 ἄλλον τόπον· οἱ δὲν θείας λέγουσι μὲν, ὅτι τὸ πνεῦμα τῆ
 ἀνθρώπου· ἀλλὰ τὴν δὲν ἀρμύζει κατ' ἐξέτα ἑξ ἄλλων· διό-
 τι ὅταν τὸ πνεῦμα, ἢ ἢ ψυχὴ εὐγῆ ἀπὸ τὸν ἀνθρώπου,
 τότε τὸ σῶμα μὲν παύτη ἀψυχον, καὶ κενόν· λοιπὸν τὸ-

σε πῶς δύνάται γὰ ἀναδέχεται πρὸς ἐνεργείας τῆς ζωντανῶν; δὲν εἶναι ταῦτα πράγματα ἀδύνατα; τοιαῦτα ἀδύνατότατα δέονται ἀκόμη πεισιώτερας. διότι ἡ ψυχὴ δὲν ἠμπορεῖ ποτὲ γὰ ἐμφανίσῃ ἐαυτὴν, καὶ γὰρ φαίνεται εἰς μίαν μορφήν, ὅ, πῃ ὁμοιάζει ἀπαράλλακτα μὲ τὸ ἴδιόν της σῶμα, τὸ ἐγκαταληφθεὶς ὑπὸ αὐτῆν ἐπὶ χρόνον τιτὰ μὲ ὄλον τὸν ἡματισμὸν τῆς, μὲ ποῖον τρόπον μίαν τοιαύτην ψυχὴ δύνάται γὰ εὐθὺς πάλιν μὲ τὸ σῶμά της; ἀν τῆτο ἦτον δυνάτον, δὲν ἰξέρω, διὰτι καὶ αἱ μεταβάσεις ψυχῶν δὲν ζωοποιεῖν πάλιν ὁδὸς τὰ νεκρῶν σώματα; λοιπὸν βλέπετε καλῶς, ὅτι αἱ τοιαῦται διηγήσεις εἶναι ἀλογώτατα δόξα, τὴν ὁποῖαν ὅποιος τὴν δέχεται ὑβρίζει ἀχρόπατα τὸ λογικόν τῆς.

Ὅτι ὁ δὲ ἀβόλος μηχανᾷται τοιαῦτα φαινόμενα, καὶ τῆτο δὲν τὸ χωρεῖ ὁ γὰρ. καὶ φαντάζονται μὲν μισοῖ, ὅτι οἱ κακοὶ ἀγγελοὶ ἔχον διζιόνητα τῆ γὰ παράγωσι, καὶ γὰ παραλαμβάνουσι μορφὰς ἑραπῆς, παρεσώσας ἐντελῶς τὴν εἰκόνα τῆς, ἢ ἐκείνῃ τῆ ἀνθρώπου. ὅμως ἐκεῖνοι, ὅ, πῃ φροῦν ἔτω, δὲν γνωρίζον τὴν φύσιν τῆ πνεύματος, καὶ ἔχον πολλὰ ψεύδεις, καὶ ὑποφθαλμῆς ἐνοίας τῆς δυνάμεως τῆ ἀβόλου. ὅλαι αἱ μεταβολαὶ τῆ σωματικῆς κόσμου γίνονται κατὰ διαδοχικῶν νόμων τῆς κινήσεως, ὅ, πῃ ὁ Θεὸς ἐνέβαλεν εἰς τὰ σώματα, ἀν ἐδύνάστη τὰ κακὰ πνεύματα γὰ ἐνεργεῖν ἀμέσως εἰς τὰ σώματα, γὰ χηματίζον ὑπὸ τὸν αἶρα, καὶ ὑπὸ ἄλλας ὑλίας μορφῆς, καὶ γὰ τὰς παραλαμβάνον, γὰ ἐγέρων θυίλλας, καὶ γὰ παράγων ἀσραπῆς, καὶ βροχῆς, ἐγέρων βίβαλα μεταβολαὶ εἰς τὸν σωματικὸν κόσμον, ἀεζήγητοι δὲ τῆ φυσικῶν νόμων, ὅμως κατ' ὅλαι τὰς παρατηρήσεις, ὅ, πῃ ἕκαμα χίλια, καὶ πεισιώτερα ἔπ, τὰ μετέωρα γίνονται ὑπὸ φυσικῆς, καὶ ὑλικῆς αἰνίας, καὶ ὅλαι αἱ κινήσεις τῆ σωματικῶν διδιδυμῶνται κατὰ τῆς ὑπὸ Θεῷ διαδοχικῆς αὐτοῖς νόμους. πρὸς τέτοις ἐναρτιῶται τῆ ἡσία τῆ πνεύματος τὸ ἐνεργεῖν σωματικῶς, ὅ ἐσι, διὰ τῆς δυνάμεως τῆ γὰ παράγω διπτελέσματα, ἰδὲ τῆ σωματικῶν. Ἀλλ' ἴσως προβάλλει τις τῆ εὐσασιν, ὅτι καὶ ἡ ψυχὴ τῆ ἀνθρώπου ἐνεργεῖ εἰς τὸ σῶμά της, εἰς τῆτο απαιτῶ, ὅτι διὰ τὴν φυσικῶν τῆ εὐωσιν, καὶ συνάφειαν μὲ τὸ σῶμα φαίνεται μὲν ὅτι ἔχει τὴν δυνάμιν τῆ γὰ ὁδύνη πρὸς κινήσεις τῆ ἰσῆρων, (δι' ὧν διεγείρωται αἱ λοι-

παί

παί, κινήσεις) ὅμως δὲ δυνάται γὰ κινήσει τὸ σῶμα ἄλλο
 λε αἰθρώπυ, ἢ ἄλλο καίτινα σῶμα. Ἐπειδὴ λοιπὸν ὁ
 δαίβολος δὲ εὐώνεται μὲ τὸ τοιοῦτον σῶμα δὲ φυσικῆς
 συναφείας, δὲ τὴτο μίτε δυνάται γὰ παράγη εἰς τὸν σω-
 ματικὸν κόσμον ἀποτελέσματα δὲ οἰκείας δυνάμεως, γὰ
 παραλαμβάνη τὴν μορφήν τῆς ζώωνι, ἢ τεθνηκότων, καὶ
 γὰ φαίνεται μὲ αὐτῶν .

Αἰαντιρρήτως οἱ παλαιὸι συγγραφεῖς χερδὸν κοινῶς ἐδέ-
 ξασαν, ἢ μεικοὶ τῆς νεώτερον δοξάζον ἀκόμη καὶ σήμε-
 ρον, ὅτι ὁ δαίβολος ἐνεργῆ ὄχι μόνον εἰς τὸν σωματικὸν
 κόσμον, ἀλλὰ καὶ εἰς τὰς ψυχὰς τῆς ἀνθρώπων . δὲ γὰ γὰ
 κέμεν εἰς τὰς ἄλλας καταληπτὰς πύτας τῆς ἐνεργείας του,
 ἀποδίδει εἰς τὴς κακὰς ἀγγέλους πολλὰ λεπτὸν σῶμα, δὲ
 μέση τῶ ὁποῖα παραπρῆν ἐκεῖτο, ὅ,πε, γίνεται ἐκτὸς αὐ-
 τῆς, καὶ δι' ἑ κινῶν ἄλλα σῶματα. διότι λέγει, ὅσω λε-
 πτότερον εἶναι τὸ σῶμα, τόσο μεγαλητέραν δυνάμειν πλε-
 τῆ, ὡσε γὰ ἐνεργῆ ἐκτὸς ἑαυτῶ, καθὼς τὸ βλέπειμεν εἰς
 τὸν αἶρα, καὶ εἰς τὸ πῦρ. Λέγει ἀκόμη ὅτι τὰ σῶματα
 τῆς κακῶν ἀγγέλων ἔχουσι τοιοῦτόσποως, ὡσε δυνάται γὰ
 κινῶνται ἀπὸ εἴα τῶπον εἰς ἄλλοι μὲ δὲ αἰσιν ταχυτῆτα .
 Διὰ τῶτο λέγει, ὅτι ὁ δαίβολος παράγει εἰς τὸν σωματι-
 κὸν κόσμον θυέλλας, ἀσραπὰς, καὶ βροντὰς ὅτι φαίνεται
 εἰς δαφόρους ὀρατὰς μορφαίς, καὶ ἐνδύεται μάλιστα τὴν μορ-
 φῆν τῆς τεθνηκότων, καὶ ἐν ταυτῆ ἐμφανίζεται εἰς τῆς φί-
 λης τῆς, καὶ γινώσκῆς. Τοιαῦτα φαινόμενα ὀνομάζονται ἀπὸ
 τῆς ῥηθεύτης συγγραφεῖς φαντάσματα .

Πρὸς τῶτοις λέγει ὅτι ὁ δαίβολος δὲ ἀδυνατεῖ γὰ ὑ-
 ποβαλῆν εἰς τῆς αἰθρώπυς λογισμῆς, θελήσει, καὶ ὅπι-
 θυμίας, καὶ γὰ ἀποκαλύπτῆ εἰς αὐτῆς ἐν ὀνειράτι κεκρυμ-
 μένα, καὶ ἐν μέρει μέλλοντα πράγματα ἢ ὅτι αὐτὸς δὲ
 τῆς πολυχρονίῆς τῆς πείρας ἀπόκτισε μεγάλας γνώσεις ὅτι
 ἔξέρει, μὲ ποῖον δὲ φερρον ῥόπον πῆπει γὰ κινῶνται τὰ
 νεύρα τῆ ἐγκεφάλυ, ὅταν χιναται εἰς τὴν ψυχῆν αὐτῆ,
 ἢ ἐκεῖτο ἢ δὲ τῆς αἰθρήσειων εἰσεία. Καὶ ἐπειδὴ δὲ τὴν
 δαυμασίαν ταχυτῆτα τῆ εἰς ὀλίγας στιγμὰς διέρχεται τό-
 πος ἀπέχοντα ἀπ' ἀλλήλων χιλιάδας μιλίων, καὶ ἔχει
 μέγαλλεν ἀσπιδειότητα εἰς τὸ γὰ εἰκάζη ἀπὸ τὸ ἐνεργῆ τὸ
 μέλλον δὲ τῶτο ἀκόλως ἀποκαλύπτει εἰς τὸν ἀνθρώπον
 ἐν ὀνειράτι τὰ κρύφια, καὶ ἐν μέρει καὶ τὰ μέλλοντα .

Η'

Ἡ δόξα, ὅτι ὁ διάβολος ἠμπορεῖ νὰ παράξη ὑποτε-
λίσματα θαυμασία εἰς τὸν σωματικὸν κόσμον, ἀληθῆς
ἀρκιὰ δὲ ἐκκίνων, ὅ,πῃ ἐρρέθισαν αὐτῶ. Αἱ δειξί-
μῃ ἤδη μόνον μὲ ὀλίγα καὶ τὸ ἀδιδάκτον τῆς διασείσεως
καὶ τὰ κλοισμῷ τῆς ὀπτικῶν ὑδῶν τῷ ἐγκεφάλῳ ὑπὸ τὸν
διάβολον, καὶ διὰ τὴν παραγωγὴν εἰς τὴν ψυχὴν διαφέ-
ρωι ἐννοιῶν αἰδητῆς ἀπτικημύων. ὅλη ἡ ἐξήγησις τῷ ἔο-
πῃ, καθ' ὅτι ὁ διάβολος ἐνεργεῖ εἰς τὴν ἀνθρώπινον ψυ-
χὴν, ἐφαίη πάντοτε εἰς τὴν φρονίμῃ ὡς μῦθος καταγέλα-
στος, καὶ μολίς ἀξίος ἀναίρεσιως.

Ὁ διάβολος ἐστρεπε βίβαια νὰ ἦναι πάνσοφος, αὐτὸς
γινώσκῃ πᾶν εἶδος κινήσεως τῆς ὀπτικῶν ὑδῶν, ὅ,πῃ ἐ-
γίρηται διὰ τῆς ὀφθαλμικῆς αἰδητῆς. καὶ αὐτὸς, κα-
θὼς λέγειν, τὸ ἴδιόν τε σῶμα μετέχη πολλῆς λεπτότητος,
μὲ ὅλην τὴν ἀρετὴν νὰ ἔχη τὴν εὐσασίντε. ὑπὸ ὕλην,
ὅσοι λεπτὴ καὶ αὐτὸ ὑποτεθῆ. Κινηθῆναι λοιπὸν τῷ διαβόλῳ
μὲ θαυμασίαν ταχυτῆτα, ἡ ζωὴ τῷ ἀνθρώπῳ ὑπόλλυτο
(ἐχάετο), αὐτὸς ἐκείνος εἰσῆρχετο εἰς αὐτὸν, καὶ διέσκε τὰ
κῆρα τῷ ἐγκεφάλῳ. Μία ἀκτὴς τῆς ἡλίου εἰς ἕκαστον λε-
πτὰ διατρέχει διάστημα 20 μιλιοσίων μιλίων. Ἄν ὁμοίως
ὑποδῶσωμεν εἰς τὴν ἀκτῆνα μόνον τὸ ὕλην, ἕστω ἔχει
εἰς κόκκος ἄμμου, βίβαια αὐτὴ μᾶς ἐτύφλωσε. Ἀλλὰ
τὸ ἴδιον σῶμα τῆς κακῶν ἀγγέλων ἀρετὴν ἀναντιρρήτως
νὰ περιέχη πειροστέραν ὕλην, παρὰ ὁ κόκκος τῆς ἄμμου
λοιπὸν τε ἐγίνετο, αὐτὸς ὁ διάβολος εἰσῆρχετο εἰς ἡμᾶς μὲ
τὴν θαυμασίαν ταχυτῆτα, διὰ τὰ σέση ἐν τῆς ὀπτι-
κῶν μας ὑδῶν μὲ ἰδιαιτέροι ἔοποι; βίβαια μὲ τὴν τα-
χυτάτη ἐμπῶσιν εἰς ἡμᾶς ἐχάετο τὴν κεφαλὴν μας ἀ-
πὸ τὸ λοιπὸν σῶμα. Ὡσε ὁ διάβολος δεῦ ἠμπορεῖ νὰ
ἐνεργῆσῃ μήτε εἰς τὸν σωματικὸν κόσμον, μήτε εἰς τὴν
ἀνθρώπινον ψυχὴν καὶ ὅποιος τὸν νομίζει ὑπὸ δυνάτων,
ἐξισῶν τὴν δυνάμιντα μὲ τὴν θείαν, ἀτιμάζει τὸ λογι-
κόν τε, καὶ βλασφημεῖ τὸν Θεόν.

Ὅθεν λυπεῖται τινὰς βλέπων εἰς ἀγαγγέλια μικρὰ, καὶ
ὀκνηχας, κήματα, εἰς τὰ ὅποια παρασάινεται ὁ διάβο-
λος μὲ κέρτα ἔργα, καὶ μὲ πόδας ἔππε. οἱ λογισμῶν
τῆς παιδίων ἀρροκολλῶνται εἰς τοιαύτας ἀτόπας εἰκόνας
καὶ ἐπειδὴ αἱ ἐντυπώσεις, ὅ,πῃ λαμβάνουσι ὡς ἀπαλῶν
ἐνύχων φύσει διαρκῶσι χρονιώτατα, καὶ εἰς τὸ ἐξῆς εὐκολα

δεῦ

δὲν ἔκαθενται, διὰ τὸ τὸν τὴν χεῖρσιν τοιούτων βι-
βλίων, διωρισμένων διὰ τὰ χολῆα, δὲν ἀρέπει γὰρ ἀπο-
σμελίσθω ἄλλο, παρὰ τὸ γὰρ δειλιώηται, τῆς παιδείας
ἀποϊένται κατὰ τὴν χεῖρσιν, ἢ δεισιδαίμονία καὶ πίσις εἰς
ἐμφανίας τῷ διαβόλῳ, εἰς μαντίσας, φασμάσματα, ὑπε-
ρφείας δαίμονας (βρυολάκκας) καὶ εἰς πιδύματα τυκτει-
τά . Ὅθεν οἱ διδάσκαλοι οἱ φρόνημοι, καὶ ἐλόιδεροι ἀπὸ
ἀπολήψης αἰς ἀγνίζονται γὰρ ἀπολαμβάνουν τὸ τὸ κα-
κόν, διδάσκουσιν τὴν παιδαί, ὅτι αἱ τοιαῦται εἰκόνες δὲν
πειεῖχεν τίποτε ἀληθινόν· ὅτι ἑκατοσκυλάθησαν ἀπὸ δει-
σιδαίμονας ἑυλογύφης, καὶ ἐτυπώθησαν ἀπὸ ἀμαθείς τυ-
πογράφης, καὶ τὰ παιδία ἀρέπει γὰρ μὴ παρασύρονται εἰς
ἀπάτην δια τοιούτων γελοιωδῶν εἰκόνων, ἀλλὰ γὰρ ἔξοείζον
ἀπὸ τῆς ψυχῆς τῶν ὅλων τὴν δεισιδαίμονας σοχασμὸς διὰ
τῆν ἐμφανίαν τῷ διαβόλῳ .

Οἱ κακοὶ ἄγγελοι, κατὰ τὴν διδασκαλίαν τῆς γραφῆς
2. Πέφ. ι. α. 4. δεισκονται εἰς τὸ σῶμα, ἢ πλαστήν
τῆν κόσμῳ, πολὺ ἀπέχονται ἀπὸ τῆν γένῳ μας, ἀπὸ τὸν ὁ-
πῆσον δὲν συγχωρῶνται γὰρ ἀπομακρυνθῆν· ὅθεν μήτε ἔχεν
καμίαν κοιωνίαν μὲ τὴν ἀνθρώπων, μήτε τῆν μικροτά-
τῆν ἔξουσίαν κατ' αὐτῆς . Διὰ τὴν ἀφανίζονται μονόφορα
ἄλλαι αἱ φασμασίαι τῆς δεισιδαίμονίας περὶ τῆς γοήτων, καὶ
μάγων, μήτε ὑπάρχουσιν μάγισσας, ὑπόγιοι δαίμονες, ἀν-
θρώποι δεισκόμηροι ἅμα καὶ εἰς ἄλλον τόπον ὡς φασμα-
σμα, σινδῆκαι μὲ τὸν διαβόλον, φασμάσματα, καὶ τὰ
τοιαῦτα .

Διήγησις .

Διηγῶνται διὰ κάποιον διδάσκαλον Φίλσον, ὅτι ἔκαμε
σινδῆκαι μὲ τὸν διαβόλον, καὶ ἐτέλεισε ὑπὲρ ἀνθρώπων
ἀράγματα μὲ τῆν συγκατάθεσιν καὶ βοήθειαν αὐτῆ . π. χ.
λέγει, ὅτι ἐν Λειψία τῆς Σαξονίας διήκετο ἀπὸ τιμωρίαν
ὑπόγειον ἐπικαδήμῳ ὡς ἐφ' ἵππου ἐπαύω εἰς κάδδον, καὶ
ὅτι ἀποήγαγον εἰς τὸ μέσον τῆν χειμῶνος ἀμπελον μὲ σα-
φουλάς, καὶ ἔκαμε καὶ ἄλλα ἀράγματα, τὰ ὅποια δὲν ἠμ-
πορῆ γὰρ τὰ κάμη καίνας ἀνθρώπος, κωεῖς τῆς τῆν δια-

βό-

βόλου βοηθείας. Τελούταιον λέγειν ὅτι τὸν ἔλαβεν ὁ διάβολος μετ' αὐτῷ, καὶ ὅτι εἰς τὸ εἶκμα, ἀπὸ τοῦ ὁποῖου ἐλήφθη ἐφαίνετο τὸ αἰμάτεν ἀκόμη μεικρὸν καιρὸν· ἀλλὰ ὅσα διηγῶνται περὶ τῆς, εἶναι ὅλον ψιλὸν πλάσμα, καὶ ἢ πειρηγὰς τῆς ζωῆς τε πειρέχει τὰ μεγαλώματα καὶ ἀποπώματα ψυδῆ· διότι ποτὲ δευ' ἔζησεν εἰς τὸν κόσμον ἕνας διδάσκαλος Φάυτος. Ἄν ἐξηματίξῃ ποτὲ εὔας τῆς τῆς, ἔφερεν γὰρ γνωρίζεται καὶ ἡ Ἀκαδημία, εἰς τὴν ὁποῖαν ὡρεχέειδῃ διδάσκαλος· ἀλλὰ περὶ τῆς μῆτε τοῦ παρμικρὸν εἶναι γνωστὸν. τῶς τῆς μῆτε ὁ τῆς τῆς γεπῆσιώσκη, μῆτε ὁ φεικτός τε θάλατος ἐνδείκνυται με βιβλιόσκη. Εἰς τῆς καιρῶς, κατὰ τῆς ὁποῖας τὸ φῶς τῆς λογικῆς ἐσκοτίζετο παντελῶς ἀπὸ τοῦ σκοτός τῆς δεισιδαιμονίας, καὶ ἀπὸ τῆς ἀγνοίας τῆς διωχόμενων τῆς φύσεως, εὔας ὀνομαζόμενος Ἰωάννης Φάυτος ἔγενε· πειρήμας με τῆς ἐφύρεσιν τῆς τυπογραφίας· Καὶ ἐπειδὴ ἔτος ἔδειχε πολλά σώματα (ἐξμπλάεια) εὔας καὶ τῆς αὐτῆς χειρογράφε βιβλίω, ἔχοντα μεγαλώματιν ὁμοίωσκη τῶς ἀλλήλων, οἱ ἀνθρώποι μὴ γινόντες τῆς τὸ ἐνόμιζον ὡς μαγείαν· ὅθεν ἦσαν δόξης, ὅτι Ἰωάννης ὁ Φάυτος εἶχε καιωνία με τὸν διάβολον, τῆς σιωδρεμῆ τῆς ὁποῖας ὄξετελει θουμάσια ὡράγματα· διὰ τῆς ἐνομίδη μαγῆς, καὶ ἐβλήθη εἰς φυλακίαν, καὶ ἐγκληθῆναι τὸν ἐκείναν, καὶ βέβαια τὸν κατεδικάζον εἰς θάλατον, ἀν' δευ' ἐδημείδῃ τῆς πῆγῆς, ὅ,πῃ ἐφεύρεν. Ὅταν σιωέβῃ τῆς εἰς τὸν καλὸν Φάυτον, διεφημίδη πολλὰ αἰχρῶς· διότι ἐκοινολογῶντο περὶ αὐτῆς πολλὰ ψυδῶς, τὰ ὁποῖα πρότερον ἐγένοντο μεγαλήτερα, ὅσῃ πεμασότερον καὶ μακρύτερα τὰ διηγῶντο. Καὶ αὐτῆς λοιπὸν ἡ ἀρόπτος φήμη ἔδωκεν ἀφορμὴν ὑστερον εἰς τὴν πλασιὴν ἐσκειάν τῆς ζωῆς τῆς διδασκαλῆς Φάυτος· ὅθεν εἰς τοιαῦτα ὡράγματα δευ' ὡρεπεί γὰρ δίδωμεν τελείως ἀκόμῃ· καὶ οἱ γονῆς, ὅ,πῃ γεμίζον τῆς κεφαλῆς τῆς παιδίων των ἀπὸ διηγῆσῃς μωρῆς, καὶ φοβερῆς διὰ μαγείας, καὶ ἐμφανισμῆς τῆς δειβόλης, καὶ φασιμάτων, μέλλουσι γὰρ δῶσῃν ὀπλολογίαν εἰς τὸν Θεὸν περὶ τῆς· διότι διὰ τῆς τοιαύτων διηγῆσεων ριζώνεται εὔας φόβος εἰς τὰ παιδία των, ἀπὸ τὸν ὁποῖον θλίβονται καὶ βλασάνίζονται ἐφ' ὅρας ζωῆς των, καὶ ἐμποδίζονται ἀπὸ τῆς καὶ δειχῆναι εἰς τὸν δυσυχῆ, καὶ ἐνδεῆ πλουσίον των ἔργα ἀγάπης καὶ δὲ

αυλα-

επιλαγχνίας, ὅταν οἱ τοιοῦτοι χρειάζονται βοήθειαν τὸ με-
σοτύκτιον, ὅτε, κατὰ τὴν δεισιδαίμονιν φαντασίαν των, ἐμ-
φανίζονται τὰ φαντάσματα. Εἶδ' ἄσας διηγῆμαι μίαν λυ-
πηρὰν ἰσοίαν, ἢ ὁποία σὰς διδάσκει, πῶς ἰω μεγάλου
βλάβου ἀρξενεῖ ὁ φόβος τῆς φαντασμάτων.

Διήγησις .

Εἶτα 1746. τὸν Φόρμαειον, μία γυνὴ φιλάδελφος,
εἰκοσιπενταετής, ἠδέχασε γὰ ὑπάγη ἀπὸ τὰ χεῖρα πάλιν
εἰς τὸ Παιεῖσιον, ὅπερ δέτειβε ἀρσέντερον ἀπὸ τῆς Χειρῆ
ἡρώων. Ἐν τῇ ὁδῷ κατὰ τύχην ἐπεσεν εἰς λειποδυμία, καὶ
ἐξ αὐτῆς τὴν ἐφερον εἰς τὸ κριββάτι, ὅπερ ἀέλαβε μὲν,
ἀλλὰ μετ' ὀλίγον ἠκολούθησε δαυτέρω λειποδυμία, καὶ μετ' ἔ-
πολυ, καθὼς τυλάχισον ἐνόμιζεν, ὁ θάνατος. Εὐθὺς ἐ-
δάσαν εἶδον εἰς τὸν τόπον ἀφοσίωσιν τῆς ἀνατομίας Βρυ-
χίρον, ὅτι ἔχει γὰ λάβη ἐν λείψανον εἰς τὸ γὰ τὸ ἀ-
νατόμη. οἱ ἀκραταὶ τῆς ἀνατομίας δὲν ἐβράδυναν πολὺν
καιρὸν, ἀλλὰ πορῶθεντες τὸ ἐκόμισαν, ἀφ' ἧς τὸ λείψα-
νον, σκεπασμῶν κάκισα, ἐσάθη ἡδὴ δύο ὥρας εἰς τὴν
αὐλὴν ἐκτεθειμένον εἰς τὸ ψύχος. Ὡς τὸσον ἐφέρθη εἰς
τὸν τόπον, ὅπερ δείκνυται εἰς τὴν καταγενομένην εἰς τὴν
ἀνατομίαν ἢ κατασκόλη τῆ ἀνθρώπινου σώματος, ἀνατεμνο-
μῶν ὑπὸ τὸν ἀφοσίωσιν. τὴν νύκτα ὅλην ἔμεινεν ἐκεῖ.
τὸ ἀπὸ ὅμως ἦλθεν εἰς γίος Γαβρὴλ, ὁ ὁποῖος ἐκοιμήτο
συμμά εἰς ἐκεῖνον τὸν τόπον, καὶ ἐμύνησεν εἰς τὸν ἀφοσίω-
σιν, ὅτι ὅλην τὴν νύκτα ἦκε κλαυθμῶν ἐλεεινῶν. Ὡς
τὸν φόβον ὅμως δὲν ἐσπώθη ὑπὸ τὴν κλίνην τε, Ὡς γὰ
δύσῃ περὶ τῆς εἶδον εἰς αὐτὸν. ὁ ἀφοσίωσιν, ὡς ἦκεσε
τὴν τοιαύτην εἶδον, ἔδραμῆν εἰς τὸν τόπον ἐκεῖνον, Ὡς
γὰ ἐλθὼν τὴν ζωνὴν τῆς δυσυχῆς ὅμως ἦλθε πολλὰ
βραδείως, ἀλλὰ καὶ περὶ ἀπὸ τῆς, Ὡς γὰ ἰδὴ (ἀξιοδρή-
τητον πάντοτε ἀνάγμα, καὶ φεικτὸν εἰς τὴν ἀνθρώπινον
καρδίαν) τὸν μάταλον ἀγῶνα τῆς ἀμεληθείσης δυσυχῆς,
Ὡς γὰ ἰδὴ ἐκεῖνη εἰς αὐτὴν ὑπὸ τὴν σιδῶνα μὴ τὰ μικρὰ
λείψανον τῆς ζωτικῆς δυνάμεως, εἰς τὴν ὁποῖαν (σιδ.)
ἐνελέσθη τὰ μέλη της. Τὸν εἰς τῆς πόδα τὸν εἶχεν εἰς

τὴν

τὴν γὰρ ἴξω τῆ νικεικῆ φορῆν, καὶ μὲ τὸν εὐὰ βραχίονα εἰσείδειτο εἰς τὴν γωνίαν τῆς ἀνατομικῆς χαρτέζης.

Ὡς πρὸς τὴν βλάβην προξενεῖ ὁ φόβος τῆς φαντασμα-
των! ἀλλ' ὁ γέρος ἰατρός, ὁ ὁποῖος ἤκουσε τὴν τύκτη τῆς ο-
δύρμης τῆς δυστυχῆς, δεῦν ἔπαχεν ἀπὸ ἀλογον φόβου τῆς
φαντασμάτων, ἴσως ἤρχετο εἰς βοήθειαν τῆς πτωχῆς, καὶ
ἐλθόντων τὴν ζώοντες. Οὕτως ὅμως ἐγκαταλειφθεῖ-
σα παντελῶς ἀβουδπητος ἀείδων θάλατον χρόνιον καὶ βρα-
δίω.

Σημείωσις.

Ὅσον βέβαιον εἶναι τῆτο, δι' ἡ αἰαίρεσα ἕως εἰδῶ τὴν
δόξαν περὶ τῆς φαντασμάτων, πόσον ἀναγκάζομαι γὰ μὴ
ἀπορρίψω ὡς ψεύδεις ὅλας τῆς ἰσοείας περὶ τῆς ἐμφα-
τικῶν, ὡς βιβλικῶν ἀπὸ ἀξιοπίστους ἀνδρας. ἐγὼ ὁ ἴδιος
μαρτυρῶ τῆτο ὅτι ἰδίως πείρας* δηλαδὴ ὅτι δεῦν ἀδυνατοῖ
γὰ παρασείνται ἀπὸ ὀφθαλμῶν μεικῶν ἀνθρώπων μία
εἰκὼν, ὁμοιάζουσα μὲ τὸ ἀληθές, καὶ ἐπιρροία πρόσωπον.
ἀλλ' ἐπειδὴ τοιαῦτα φαινόμενα δεῦν προξενεῖται μήτε ἀπὸ
τὸν ὀφθαλμῶν, μήτε ἀπὸ τὸ πνεῦμα τῆ ἀνθρώπου, ζητεῖται
εἰκότως, πόθεν λαμβάνουσιν αἱ τοιαῦτα εἰκότις τὴν γένε-
σίντων; τομίζω, ὅτι τῆτο τὸ ζήτημα δεῦν λύεται καλῆτε-
ρα, παρά αὐτὸ εἶπω, ὅτι ἡ μορφή ἢ ὀρωμένη. ἢ ἡ
πάρχει ἐκ τὸς ἡμῶν, καὶ ὅτι ὁ λόγος τῆς πα-
ρασείσεως τῆς τοιαύτης εἰκότος κείται μόν-
ον ἐν τοῖς νεύροις τῆ ἡμετέρη ἐγκεφάλου,
καὶ ἐν τοῖς ἐν αὐτῷ ὀπτικαῖς νεύροις. ὅσοι
τῆς ἀναγιστῶν μὲ δεῦν ἔχουσιν ἰδίως ἀνατομικῆς, καὶ φυσιο-
λογικῆς, καταλαμβάνουσι τὸ ρηθὲν δυσκόλως. πλὴν δοκι-
μάζω γὰ παρασείσω τῆτο τὸ σπράσιον, ὅσον δυνατὸν, σα-
φῶς. ὁποῖος μ' ὅλον τῆτο εὐρη τὸ λεγόμενον δυσκατέλη-
πτον, καὶ σκοτεινὸν, ἀς ὑπερπηδήσῃ ὅλλω τὴν σημείωσιν.

Ἐν γένει τὰ νεῦρα εἰσὶ τὰ ὄργανα, δι' ἃν λαμβάνου-
μεν τὰ αἰσθήματα. γεννῶνται δὲ ἀπὸ τὸν ἐγκεφάλον ὡς
πολλὰ λεπτὸν σωλῶνες, ἕλασστες ἐν ῥύθμῳ ἀπὸ τὰ αἷμα-
τοφῆρα τῆ ἐγκεφάλου ἀγγεία, ἀποκλεινόμενον ἀπὸ τὸ αἷμα,

λεπτότατοι, καὶ εὐκινητότατοι, δι' ἃ ἐνεργῶσι καὶ τὸτο ὁ-
 νομαζέται τὸ νευρικὸν ρεύσόν. ὑπὸ τὸν μυελὸν τῆ
 ἐγκεφάλου ὄξερχόμενα ὄξαπλώνονται εἰς ὅλην τὴν ἀνθρώπι-
 νου σῶμα, καὶ φθασοῦσι ἕως ὑπὸ τὴν ἐπιδερμίδα, ὅπως συ-
 νισῶσι τὴν γενικὴν αἰσθησιν ἢ τῆς ἀφῆς. διότι, ὅταν εὐ-
 ρὸν διεχθῆ ὄξωτερικῶς ἐντύπωσιν (κίνησιν), διαδομένη
 ἕως εἰς τὸν ἐγκέφαλον, ἐντυπῶσιν ἀνεξαρτήτως εἰς τὴν ψυ-
 χὴν μας ἢ ἐνοίαν τῆς παρουσίας τῆς, καὶ τότε λέγομεν ὅτι
 αἰσθανόμεθα τὴν ἐντύπωσιν. ἐν τοῖς ἄλλοις καταύγονται
 ὑπὸ τὸν μυελὸν τῆ ἐγκεφάλου καὶ δύο νεῦρα, ὁπτικά ὁ-
 νομαζόμενα. τὸ εἶδωλον, τὸ ὁποῖον αἰ ἐκ παντὸς σῶμα-
 τος ὄξερχόμενα ἠλιακαὶ ἀκτῖνες παρυσῶσιν ἐν μικρῇ εἰς
 τὸ ὄμμα μας, πίπτει ἐπάνω εἰς ταῦτα τὰ νεῦρα, ὄξω-
 πλωμένα ὄντα εἰς τὸ ὄμμα ὡς μία φλεγματοῦδος μεμβρά-
 τα, καὶ ἀνεξαρτῶς ἐντύπωσιν εἰς αὐτὰ, ἢ ὁποῖα μεταδίδε-
 ται εἰς τὸν ἐγκέφαλον, ὅθεν λαμβάνει ἡ ψυχὴ τὴν ἀφορ-
 μὴν τῆ παρυσῶν ἐαυτῆ τὴν ἐνοίαν τῆ χήματος, καὶ τῆ
 χήματος τῆ σῶμάτων, καὶ τὸτό ἐστὶ τὸ ὄραν (βλέπειν).
 ὅτι δὲ τὰ ὁπτικά νεῦρα παρασαίνουσιν ἐνίστη εἰς τὰ ὄμ-
 ματὴ μας μία εἰκόνα, καὶ ἐν ᾧ αὐτῆ δὲν ὑπάρχει ἐκτὸς
 ἡμῶν, γίνεται γνωστὸν ὑπὸ τὸ ἐξῆς. παν αὐτικεῖωρον ὁ-
 ρώμενον κινεῖ τὰ ὁπτικά νεῦρά μας τὰ ἐκ τῆ ἐγκεφάλου
 με ἕξοπον ἰδιάζοντα. ἀλλέως κινεῖται, καὶ δεξιόθενται
 αὐτῆ, ὅταν βλέπωμεν, π. χ. πύργον ἀλλέως, ὅταν
 βλέπωμεν δένδρον, καὶ ἀλλέως ἀνθρώπον, καὶ καθεξῆς. ὡ-
 στε τῆς ψυχῆς αἰ ἐνοίαι τὸσον ἀνεφέρουσιν ἀλλήλων, ὅσον
 καὶ αἰ τῆ ἐγκεφάλου ἐντυπώσεως, καὶ κινήσεως. Ὅταν λοιπὸν
 τὰ ὁπτικά μας νεῦρα λαμβάνωσι τοιαύτην κίνησιν, ὁποῖαν
 σιωπῶν εἰς τὴν διεγέρη τὸ ἀληθὲς αὐτικεῖωρον, ἢ ἀνεφέ-
 ρων, τὸτό ἡ ψυχὴ μας ἐκ τῆ τῆ χήματος παρασαίνου
 ἐαυτῆ τὴν εἰκόνα τῆ τοιαύτη αὐτικεῖωρου, ἢ ἀνεφέρου, καὶ
 μᾶς φαίνεται ὅτι βλέπωμεν τὴν μορφὴν αὐτῆ, καὶ μὴ
 παρυσῶν ἐκτὸς ἡμῶν. ἀς δείξω τώρα τὸ ρηθὲν καὶ πείρα.

Κάποιος σύμβουλος Αὐλικὸς Χένενγρη, ὅστις ὄξεδωκε

βιβλίον περὶ ἀνεφερέσεων, καὶ ὁπτασιῶν, ἀνεφέρει εἰς τὴν

55 σελ. τῆ ἀξίᾳ ἀνεφερέσεως βιβλίον τε ὑπὸ τῆς ἀνεφερέ-

σεως τῆς βασιλικῆς Ἀκαδημίας τῆς ὁπτασιῶν τὴν ἐξῆς ἀ-

ξιομημότατον παρατήρησιν.

Πυπάρτιος (χειρουργὸς Γάλλος) ἀνεφέρει μίαν γυναι-

κα, ἢς ὁποίας ἔσχεπε γὰρ ὑποσώμῃ χειρουργικῶς τὸ ἡμισθὲν τῆς κρανίης, εἰς τὸ ὁποῖον μετὰ ταῦτα σωμαθροίζεν αὐτὴ ἐλεμμοσιώλῃ. ὑποσώμδεντος λοιπόν, ἢ μὲνιγξ (ἢ ἀνώπτη μίμβρα, ἢ τις ἀπαυτὰ δὴδός, ὡς ἀνοίξωμεν τὸν ἐγκέφαλον) ἐγυμνώθη. ὅταν πρὸς τις ἤψατο αὐτὴς ἐκεῖ μὲν τὸν δάκτυλον, αὐτὴ ἀνέβησε καὶ εἶπεν, ὅτι εἶδε μὲν ῥία φῶτα, ὡς εἶδω μία τοιαύτη θλίψις τῷ ἐγκέφαλλῳ, καὶ μία τοιαύτη κίνησις τῆς ὑδρῶν, ἐπαρξέθησε τὴν ἐνοσίαν τῆς φώτις εἰς αὐτὴν, καὶ ὁποῖαν μῆτε ἐν παρῶν κατὰ τῆτον τὸν ζόπον ἄλλαι κινήσεις, καὶ θλίψεις ἐγένων πιδανῶς καὶ ἄλλας ἐνοσίας. Οὕτως ἐξηγήσωμεν καὶ μερικὰ φαινόμενα, εἰς τῆς ὁποῖων τὸ ἀξιόπιστον δὲν ἔσχεπε γὰρ ἀμφισβιάλωμεν.

Πρὸ χρόνῳ ἔζη εὐας σιβάσμιος, καὶ σοφὸς γέρον, ὁ ὁποῖος, ἔχων ἄλλως ὑγιεῖς τὰς φρένας, διεπίων ποτὲ μὲν τῆς ὡσαύτως πεπαιδευμένους, καὶ σοφὸς ἡέστε (ζῶντας ἀκόμη ἕως τῆς κτῆ) ἠρώτησε τίς ἄρα ἦτον ἡ κόρη, ἢ ἰσαμὴν ἐν τῇ πλαγίῳ τῆς σκαμνίστης, ἐν ᾧ δὲ οἱ υἱοὶ τῆς εὐδοκίμαζον γὰρ τὸν καταπέισον, ὅτι κείμια κόρη παρῶν καὶ αὐτὸς ἐπέμμεν εἰς τὴν δόξαντα, μάρισα καὶ ἐπεχείροι γὰρ τὴν πειρζάψη. ἢ εἰκὼν, ἢ ὄραθεῖσα ἕως τῆς γέροντος, δὲν ἐνδέχεται γὰρ ἦτον σῶμα, ἐνεργεῖα παρὸν ἐκτὸς τῆς φαντασίας. ἐπειδὴ ἀλλίως ἔσχεπε γὰρ εἶδωσι καὶ οἱ υἱοὶ τῆς κόρης. διότι ἐκ παντὸς σώματος πίπτει εἰς τὰς ὀφθαλμῶς μας ἠλιακαὶ ἀκτῖνες, δι' ὧν ἐνεργεῖται τὸ αἶδημα τῆς ὄραν. ὅθεν ἀναγκασίως εἰς τὰς ἴτας τῆς ἐγκέφαλλου, ἢ εἰς τὰ ὀπτικά κτῆρα τῆς γέροντος ἐνεργεῖται μερικαὶ κινήσεις, καὶ ἐντυπώσεις, ὁποῖαι σωμαθροίζουσι γὰρ σωμαθροίζονται μὲν τὴν ἐνοσίαν τῆς εἰκότος μίας τοιαύτης κόρης.

Κατὰ τὸν αὐτὸν ζόπον ἐρμηνεύεται καὶ τὸ φαινόμενον, τὸ συμβαῖν εἰς ἐμὲ τὸν ἴδιον (εἰς τὸν συγγραφέα) ἀροτινῶν ἐτῆς. εἰσέρας ἐξήλθεν ἐμαρῶθεν εἰς τὴν θύραν τῆς οἴκῃς μας, δεξὰ γὰρ θεωρήσω τὸν ἀστροφόρον ἕρανον. ὄξερχόμενος τῆς οἴκῃς μας βλέπω τὴν θέρραπαταν τῆς εἰκίας καθεμκόλῃ, καὶ ἠθῆσαν ἐν τῇ δωματίῳ. ἀφ' ἧς εἰθεώρησα τὸν ἕρανον ὀλίγῳ ὥρα, δεξὰ τὸ ψύχος ἔσπασα πάλιν ὀπίσω. ταῦτῃ τῆς εἰγμῆ μὲ σωμαθροίζε εἰς τὴν κλίμακα, τὴν ἔσαν συμμα εἰς τὸ δωματίον, ἢ θέρραπατις, ὡς, δεξὰ γὰρ κάμω τόποι εἰς αὐτὴν, ἐπαρξέθησα, εἶδω

πολ.

πολλά σαφώς, καὶ ἐναργῶς τὴν μερῶν αὐτῆς. διότι τὴν ἐσπέραν ἐκείνου ὁ ἕρως ἔλαμπε πολλά. ἀλλ' ἄξεπλάγυν ὄχι ὀλίγον, ἀφ' ἧς, ἀοίξας τὴν θύραν τῆς δωματίου, τὴν εἶδον πάλιν καθήμενον, καὶ νήδυμον. Λοιπὸν τί ἦεν τῶν ταῦ φατόμενον; τίποτε ἄλλο, παρὰ κινήσεις τῆς γούρων ἀναποδείσα, ὁμοία μετ' ἐκείνου τὴν αἰδητὴν ἐντύπωσιν εἰς τὸν ἐγκέφαλόν μου, προσεσηθεῖσαν εἰς αὐτὸν, ὅταν, ἐξερχομένου μου ἐκ τῆς οἰκίας, ἔπεισον εἰς τὰ ὄμματά μου καὶ ἀκτίνες τῆς φάτος, αἱ ἐκ τῆς θεραπευτικῆς ἄξερχόμεναι. καὶ τὴν τοῦ πιστότερον ἴδεν τὴν μάλλον· διότι ἐγὼ, ἴδεν καὶ θεωρήσω μετὰ μικρὰ ἄστρα, ἐπέτεινα παρὰ πολλὰ τὰ ὀπτικά μου νῦρα. ὡς ἐμφανίζετο διώκοντα μετὰ τὰ φαίνοντα, ὅμως ἔχει τοιαῦτα, οἷα κηρύττονται. καὶ εἰς μόνον φιλὴ γυνή, καὶ φρονία τῆς αἰδητῆς, καὶ τῆς φαντασίας, καὶ ὄχι εἰκόνας ὑπάρχουσαι τῶ ὄντι ἐκτὸς τῆς ἀνθρώπου.

Τὴν τοῦ ἐπικυρῶν καὶ ἴδεν τῆς φαίνοντων, ὅ, πρὸς εἶδε Νικολαίςτις (φιλόσοφος, καὶ βιβλιοπώλης) εἰς τὸ Βερολίον τὸν μῶνα Φεβρουαρίου ἐν ἔτει 1791. εἰς τὸν σοφὸν τῆτον ἄνδρα τῆς δέκα ἐχάτης μῶνας τῆ 1790. ἔτις σιωπῆσαν ἴδεν ἄφορα λυπηρὰ συμβεβηκότα, τὰ ὅποια τὸν ἐπέρασαν, καὶ ἐλύπησαν πολλά. μάλιστα ὑπὸ τὸν Σεπτέμβριον ἠκολούθησαν σχεδὸν ἀλλεπάλληλα συμβεβηκότα, προσεσηθεῖσαν εἰς αὐτὸν θλίψιν ὀδυνηρὰ. πρὸς τῆς αὐτῆς ἐσιωπῆσε καὶ φλεβοτομῆ δις τῆς ἐνιαυτῆς, καὶ, ὅταν ἠδαιέτο μεγάλῃ σωματικῇ τῆς αἵματος εἰς τὴν κεφαλὴν ὑπὸ ἀταξίαν τῆς αἱμορροΐδων, καὶ πρὸς ἀρμόζην βδέλλας εἰς τὸν σπυρῶν. τῆτος ὅμως τὸ ἀμέλησε σχεδὸν παντάπασι κατὰ τὸ 1790. αἱ ῥηθῆσαι πειράσεις ἔπεισε καὶ ἐπὶ ῥηθῆσαι πολλά εἰς τὴν τότε σωματικῇ, καὶ ψυχικῇ κατάστασίν τε, πρὸ τῆς καὶ τῆς φαίνοντα φαντάσματα, τὰ πόσοι ἀξιωματικότερα, καὶ θαυμάσια, ὡς ἐπὶ καὶ τὰ μεταδώσω εἰς τῆς ἀναγωγῆς μου ἐν ἴστομῇ ὑπὸ τῆς διήγησιν, (ἐπειδὴ ἔγραψα ἴδεν τὰ ἐπισημότητα τῆς) ὅ, πρὸς ὁ ἴδεν ὑπερὶν ἀέγιν ἐν Βερολίῳ ἐμφανίζετο τῆς Βασιλικῆς Ἀκαδημίας τῆς ἐπιστημῶν, ὡς ἔχουσαι.

Τῆ κατὰ Φεβρουαρίου 1791. πρὸ τῆς γούματος ὡρα δικάτη, δεικνόμενος εἰς τὸ δωμάτιόν μου, παρέσης τῆς γυναικός μου, καὶ ἀκόμη ἐνὸς ἄλλου ἀνθρώπου, ἐκυλευόμενον ὑπὸ σφοδρὰ παραχλὴ τῆς ψυχῆς μου. ἐκεῖ ἴδεν ἴδεν ἴδεν ἴδεν

Fisica popoli.

C

μῶνα

μένιν ἔμπροσθέν μου, ὡς δέκα βήματα ἀπέχουσα, τὴν
 μορφὴν εἰὸς ὑποδαμνῶν, καὶ ἔδειχτόν με τὸν δάκτυλον ἐ-
 κεί, ἐρωτήσ' τὴν γνωστικὰ μου, ἀν' ἔβλεπε καὶ αὐτὴ τὴν μορ-
 φὴν. ἀλλ' αὐτὴ δὲν ἔβλεπε τίποτε· μόνοι, λίαν φείζασα,
 με ἔλαβον εἰς τὰς ἀγκάλας της, καὶ ἐσπύδαζέ να με πα-
 ρηγορήσῃ, μεταπεμφαμένη τὸν ἰατρόν. ἡ μορφή ἔμεπε ὡς
 ἡμισυ πεταρτημῆριον της ὥρας. τελευταῖον ἠούχασα ὀλίγον-
 τι. καὶ ἐπειδὴ ἀπόησα πολλά, μετ' ὀλίγου ὥραν ἔπεισον
 εἰς ἔλατρον, ἀήσυχον ὑπὸν, καὶ ἐκοιμήθην ἡμίσειαν ὥ-
 ραν. Τὸ φαντάσμα αὐτὸ τὸ ἀπέδωκε εἰς τὴν μεγάλῃν
 παραχλῆν της ψυχῆς μου, καὶ ἐνόμιζον ὅτι ἔγινεν ἀφαντοῦ
 ἄρα πάντα. τὸ μεσημέριον ὅμως μετὰ τὴν δ' ὥραν, μοι
 ἐφάνη πάλιν ἡ ἰδία μορφή, ὅτε ἡμῶν μόνος. καὶ ἐπειδὴ
 τῆτο μοι ἐπορεύσει πολλὴν παραχλῆν, ὑπῆγον εἰς τὴν γυ-
 ναϊκὰ μου, καὶ τῆ τὸ διηνήθειον. ἀλλὰ καὶ εἰς ἐφάνη ἡ μορ-
 φή. Εὐθύς ἐφάνετο, καὶ εὐθύς ἀφαιρίζετο. μετὰ τὴν γ'
 ὥραν πλείπυ ἐφάνησαν καὶ ἄλλαι ἀξέφοροι μορφαί, κινήμε-
 ναι ἐκάστη χωρὶς, καὶ μηδὲν ἔχουσαι κοινὸν μετὰ τὴν ἰσαμί-
 νην μορφῶν. ὁ ἰατρός μου, ὁ μυστικὸς σύμβουλος Σέλλε, μοι
 ἔδωκεν ἰατρικὰ κατὰλληλα εἰς τὴν νόσον μου, μετ' ὅλον τῆτο
 αἰ φαινόμενα μορφαί δὲν ἐλαττωντο. ἀλλ' ἐκ τῆ ἐναντίας
 πύξαλον, καὶ μετεβάλλοντο μετὰ πολλὰ παραξένων ἔσοποι. Ε-
 πειδὴ δὲ, ἀφ' ἧ παρηλθού ἡ πρώτη φείκη, ταῦτα τὰ φαι-
 νόμωα δὲν με ἐπάρκτιον πλέον σφοδρῶς, τὰ ἐνόμιζον,
 ὅ,τι ἦσαν τῆ ἀληθεία, ὅ ἐσιν, ἀξιωματημόνοτα παρεπόμε-
 να μίας νόσου, καὶ ἐσπύδαζον ἄρα τῆτο μάλα να ἀρσέχω
 εἰς αὐτὰ, ἄρα να μείνη πολλά ἐναργῆς ἡ συνήθεισις τῆ ἐν
 ἐμοὶ συμβαίνοντος. Μετὰ τὴν πρώτην, τὴν πολλὰ παρ-
 ἔξασα με ἡμέραν, δὲν ὑπέσρεψεν ἔτι τῆ ὑποδαμνῆριον ἡ
 μορφή. ἐκ τῆ ἐναντίας ἐφάνοντο πολλά ἀροφανῶς ἄλλαι
 πολλαὶ μορφαί, ἐνίστη γνωσταί, ἀλλ' ὡς ἐπὶ τὸ πλείστον ἀ-
 γνωσταί. μεταξὺ τῆς γνωσῶν ἦσαν ζῶντες, καὶ σκεθνωτες.
 συχνότατα δὲ αἰ φῶνται. Ἀξιοσημείωτον δὲ τὸ ὅτε δὲ μοι
 ἐφάνησαν ποτὲ ὡς φαντάσματα ἀρόσωπα, μετὰ τὰ ὅποια εἶ-
 χον καθημερινῶν συνκλισροφῶν. πάντοτε τὰ φαντάμωα ἦ-
 σαν ἀξέφορα ἀρόσωπα. καὶ ἀφ' ἧ διήρκεσαν μερικὰς ἐβδὸ-
 μάδας αὐτὰ τὰ φαινόμενα, καὶ ἐγὼ δεισκομένω ἄρα ταῦτα
 πολλὰ ἠσυχος, ἐδοκίμαζον να παρᾶξω φαντάσματα γνωσῶν
 μοι ὑποκειμένων, τὰ ὅποια ἄρα τῆτο τὰ ἐπαράστατον εἰς

τὴν

τὴν φαίψαιά μου πολλὰ ζῶρως· ἀλλ' εἰς μάτην· ὅσον διωρισμένως καὶ αὐτὸ ἐπαράσαινον εἰς τὴν πολλὰ ζῶρως φαίψαιά μου τὰς εἰκόνας τῆς τοῖστων ἀριστώπων· μὴ ὅλον τὸ ποτε δεῦν τὰς εἶδον κατὰ τὴν ἐπιθυμίαν μου, αὐτὸ καὶ ὡρό τιος χροῖα τὰς εἶδον ὡς φασμάματα, καὶ μὴ ἐπιθυμῶν γὰρ τὰς εἶδω.

Τὰ λοιπὰ δὲ, αἱ μορφαὶ μοὶ ἐφαίνοντο πάντοτε, καὶ εἰς πολλὰ διαφορὰς ἀλλήλων πεισάσεις, ἐπίσης ἐναργεῖς, καὶ διωρισμέναι, καὶ ὅταν ἤμην μένος, καὶ ὁμῶς με' ἄλλης, εἰς τὸν οἶκόν μου, καὶ εἰς ξένης οἴκους· ἀλλ' εἶδω δεῦν ἦσαν τῶσον συνεχεῖς· ὅταν δὲ περὶπάτων εἰς τὴν λιωφόρον, πολλὰ σπανάται.

Ἐν γούνη, αἱ εἰκόνας μοὶ ἐφαίνοντο μᾶλλον κινεῖσθαι, ἢ ἠρεμεῖσαι· ἀδελφείπτως δεῦν τὰς ἐβλεπον· συχνὰ ἐξέλκων πον τελείως, καὶ ἤρχοντο πάλιν εἰς μικρὸν, ἢ βακρότερον καιρὸν, χωεῖς ἐκάστη, ἢ πολλὰ ἄμα· ὡς τὰ πολλὰ ἐφαίνοντο πολλὰ ἄμα· ὡς δεῦν τὸ πλείστον ἐβλεπὸν ἀνδρωπίνας μορφαὶ ἀνδρῶν τε καὶ γυναικῶν· συχνάκις διήρχοντο δὲ ἀλλήλων, ὡσαύτ' ἂν μὴ εἶχον καμμίαν κεινωσίαν ἀναμεταξύτων, καθὼς τυχὸν εἰς τὴν ἀγορὰν, ὅπου μένοι ὅλοι ὠδῶντες ἀλλήλους προχωρῶν εἰς τὰ ἐμποροῦσιν· ἐνίοτε ἐφαίνοντο ὅτι εἶχον ὑποδέσεις ἀναμεταξύτων· μισθαῖς φοραῖς ἐβλεποῖ ἐν αὐτοῖς καὶ ἐφίππευ· ὡσαύτως καὶ κυνας, καὶ πηπιά· ὅλαι αἱ μορφαὶ αὐταὶ μοὶ παρεσαίνοντο τῶσον ἐναργῶς εἰς τὸ φυσικόντων μέγιστος, καθὼς οἱ ἀνδρωποὶ, οἱ ἀληθῶς ὑπάρχοντες.

Μετὰ πένταρας πειεῖ πὲ ἐβδομάδας, ἀρχισα καὶ γὰρ τὰς αἰκῶ ὁμιλήσας ἐνίοτε πρὸς ἀλλήλας, ὡς τὰ πολλὰ ὁμῶς πρὸς ἐμέ· οἱ λόγοι τῶν ἦσαν δεξικκομμῆνοι, καὶ μοὶ ἐπρόξενον ἀηδίασ τινα· πέρα μοὶ ἐφαίνοντο καὶ ἐντιμοὶ φίλοι, καὶ φίλαι, παρηγορῶντές με δεῦν τὴν λύπην μου, ἐτε δερκεῖσαν· ὡς τὰ πολλὰ, ὅταν τὰς ἤκειν ὁμιλήσας, ἢ μὲν ἐγὼ μένος· ἐνίοτε ὁμῶς τὰς ἤκειν, καὶ ὅταν ἤμην μετὰ τῆς ἀληθῶς πρὸς ἐμέ ὁμιλῶντων ἀνδρωπων.

Ἐπειδὴ αἱ μορφαὶ συνεχῶς μοὶ ἐνιφανίζοντο ὅλην τὴν ἡμέραν, καὶ τὴν νύκτα, ὅσακις δεξηγηρόμην τῆ ὕπνῃ, ἡ εἶδος μοὶ δῶεσε πάλιν ἰατρικά· καὶ τελευταῖον ἐκεῖνα εὐλογοῖ γὰρ φροσαρμεδῶσι πάλιν βδέλλαε εἰς τὸν πρηκτόν, εἰς ροῖαν τῆς αἰμερροΐδων.

Τὸτο ἔγειε τῆ κ'. Ἀπειλίε τῆ ι α. ὦρα ἀπὸ τῆ γδ. ματος. Ἐγὼ ἤμεν μότος με τὸν χειρῦργον ἄλλ' ἐν ᾧ αὐτὸς μοι ἀρεσῆμοζε τὰς βδέλλας, τὸ οἰκημὰ με ἀείβλυζε ὑπὸ παντοίας ἀνδρωπίνας μορφάς, αἱ ὁποῖαι ὠθεῦσαι ἀλλήλας διήρχοντο δι' ἀλλήλων. Τὸτο διήρχισεν ἀδύακόπως ἕως χροδὸν εἰς τὰς φέσαρας καὶ ἠμίσηαν μετὰ τὸ γεῦμα, ὃ εἰς ἕως εἰς αὐτὸν τὸν καιρὸν τῆς ἀρχομῆνης χρωδίστιος. τὴν ἐπαρτήρηι τὰς μερφὰς ἀρχομῆνας γὰ κινῶνται βραδείως, καὶ μετὰ τὸτο καὶ τὰ χρώματα τῶν ἀρχομῆνα γὰ γίνονται κατὰ μικρὸν ὠχρότερα. ὁ ἀειδμὸς τῶν ἐλατῦτο πεισιόστερον εἰς ἕκασον ἡμισυ τεταρτημόριον, ἕμωσ τὸ διωεισμῶν χῆμα τῆ μορφῶν δὲν ἐμεταβάλλετο. πειίπεε εἰς τὰς ἕξ καὶ ἠμίσηαν αἱ μορφαὶ ἔγειαν παντάπασι λολκαὶ, κινῆμελαι μόνον πολλὰ ὀλίγον. ἀλλ' αἱ πειεφίρηαι τῶν ἠσαν ἀκόμη πολλὰ διωεισμῆαι. Κατὰ μικρὸν ἐγίνετο τῆ ὄντι μᾶλλον ἀδιόεισι, καὶ ὁ ἀειδμὸς τῶν δὲν ἐμειῦτο, καδῶς ἄλλοτε σιωίβη. αἱ μορφαὶ δὲν ἀνεχώρην, μήτε ἀφανίζοντο, τὸ ὁποῖον ἄλλοτε σιωίβη ὡσαύτως συχνάκις. ἀλλ' ἤδη ἐρρόδσαν ζόπον τιτὰ εἰς τὸν αἶρα, μειεκῶν ἐφαίνετο ἀκόμη ὑπὲρ χροδὸν χρωεσα σερμάχια. ὅμωσ καὶ αὐτὰ ἐχάθησαν κατὰ μικρὸν. πειεὶ τῆν ἠ. ὦραν δὲν ἐφαίνετο πλέον τίποτε ὑπὸ τὰς μορφάς καὶ ὑπὸ ἐκεῖνον τὸν καιρὸν δὲν εἶδον ποτὲ ὑστερον τοιαύτας.

Αἱ πειεγραφεῖσαι αὐται μερφαὶ ἐαρεζομῆθησαν, καδῶς δῆλον ὑπὸ ὀλίω ἐν διήγησιν τῆ Νικολάε, ὑπὸ τὰ τεῦρά τε τὰ λίαν ἐξηδενομῆνα, καὶ παρὰ φύσιν ἠριδισμεῖνα, καὶ ὑπὸ τῆν ἐσφαλμεῖν κυκλοφοεῖαν τῆ αἱματός τε, καὶ ἐπομείως δὲν ἠσαν ἄλλοτι, παρὰ τῆς φαντασίας τε ἀπάτη.

Πρὸς τέτοις δίδονται ἀκόμη φαινόμελα, παραγόμελα εἰνίστε εἰς ἐν σῶμα δὲ τῆς θλάσιος τῆς ἠλιακῶν ἀκτίτων, καὶ διωάμελα γὰ ἀπατῶν τὰς αἰσῆτες αἱμαδῆς, ὡσεὶ γὰ πιεεῖν εἰς φαντάσματα. εἰς τὸ ια κάμω τὸτο παντάπασι κατεληπτὸν εἰς τὰς ἀναγιώσασμε, πῶς δηλαδὴ δι' ἀκτίτων θλωμεῖων, καὶ ἀστανακλωμεῖων παεῖσαται εἰς τὰ ὀμμάτιαμας μία φαιτομῆνη μορφή, δὲν εἶμαι ἱκανός. ὅμωσ ἀσάπτυσω τὸ ἀράγμα με παράδειγμα, πληροφορῶν ἕκασον πειεὶ τῆτε.

Μετὰ τὸν θάνατον εὐὸς Πρυσιατεῦ ἀγεῦε, στρατηγῆ Σχευκευδέρφ, ὁ ὁποῖος μετὰ τὸν ἐπταετῆ πόλεμον διέτει-

βεν

βεν εἰς τὸ ὑποσατικό τε Γέρχελ ὀνομαζόμενον ἔλα μίαν ψυχικὴν νόσον, καὶ ἀπέθανε πρὸς τὸ ἐν παράθυρον εἰς τὴν βασιλικωτάτῃ μελαγχολίᾳ τε, μὴ ἔχων ἑναργῶς συνείδησιν ἐαυτῷ. πολλοὶ κατοικοὶ τῆς χωρῆς ἐνόμιζον, καὶ ὥς σωτηρίζουσι οἱ ἀμαθείς ὡς τὰ πολλὰ, ὅταν συμβαίνωσι πικρὰ ἔργα καὶ συμβεβηκότα, ὅτι βέβαια ἔμελλε γὰρ φανῆναι ὡς φάντασμα καὶ τὰ ὅτι μετ' ἐλίγον διεδόθη φήμη μεταξὺ τῶν χωρικῶν, ὅτι ὁ ἀποθανὼν στρατηγὸς φαίνεται ὡς φάντασμα. ὁ ἱερεὺς τῆς χωρῆς Λαίβελ, ὡς τὸ ἠκυσεν, ἠρόντισεν ἀκείβως τὴν ἀλήθειαν τῆς διαδοθείσης φήμης, καὶ τὸ ψεύδεις, καὶ ὅπως αὐτὴ ἔλαβε τὴν ἀρχὴν τῆς. λοιπὸν τὰ διηγήθησαν πειραστικῶς, ὅτι εἶδον τὸν ἀποθανόντα στρατηγὸν Σχουκενδέρφ, πῶς ἴσατο εἰς τὸ παράθυρον ἀμετακίνητος ἐπὶ τῷ οἰκίματι εἰς τὸν οἶκον τῆς γυναικὸς τε, καὶ ὅτι τὸ τὸ φάντασμα ἐφαίνετο ἐκτὸς συχνάκις, καὶ πάντοτε τὴν ἐσπέραν, καὶ διήκουζοντο ὅτι ἐγνώρισαν ἑναργῶς τὸν στρατηγόν. μὲν ὅλον τὸ κατὰ δὲν ἐδάρρησε γὰρ πλησίον εἰς τὸ παράθυρον, ἀλλ' ἔμνησεν ἰσαμένοι μακρὰ αὐτῶν. ὁ δὲ ἱερεὺς τοῖς παύγειλε γὰρ τὸν μεταπέμφεται δίδυς, ὡς φανῆναι πάλιν τὸ φάντασμα, καὶ ἀπεφάσισε μετὰ σπουδῆς γὰρ ἐρόνησθαι ὅλα ἀκείβως, ἔλα γὰρ ἐλδιδερώση τῆς ἀκρατάς τε ἀπὸ τῆς ἄκολοπισίας αὐτοῦ εἰς τὸ φάντασμα τῆς ἀποθανόντος.

Καὶ τῆς ἀληθείας τὴν ἐπίστασιν ἐσπέραν τὸν ἐκάλεσαν. ὅστις ἐλθὼν εἶδε, καὶ ἔξεπλάγη. διότι καὶ αὐτὸς εἶδεν ἐν δὲν τῆς ἐνός δωματίου εἰς τὸ κλεισμένον παράθυρον ἐκείνου τὴν μορφὴν, ὅπερ εἰ ἀνδρῶποι ἐνόμιζον ὡς στρατηγόν. ἐπειδὴ ὅμως ὁ Λαίβελ δὲν ἐφοβήτο ὡς σοφὸς, ὤρμησε θαρραλῶς κατεπαῖναι τὸ φαινόμενον. ἀλλ' ὅσῳ πειροσότερον ἐπλησίαζεν αὐτὸς εἰς τὸ παράθυρον, τόσῳ ἀφανέστερον ἐγίνετο αὐτὸ. εἰς αὐτὸν ἐφαίνετο, ὡσαύτ' ἐσύριτο ἀπὸ τοῦ παραθύρου βαδύτερον εἰς τὸ οἰκίμα, ἔλα γὰρ ἀποφύγη τὴν ἐρόνησθαι τε. ὅταν τελευτᾶσι ἦλθε πολλὰ συμμα εἰς τὸ παράθυρον, ἐγενετο πάντα πρὸς ἀφαντοῦ. ὅθεν ἐδικίμασε ἔλα τῆς παραθυρεῖν γὰρ ἀποκαλύψῃ ἴσως κατὰ ἀπατεῶνα εἰς τὸ οἰκίμα, ὅπου ἐφαίνετο τὸ φάντασμα. ἀλλὰ τὸ οἰκίμα δὲ ἔλειψεν φωτὸς ἦτον πολλὰ σκοτεινόν. ὡς δὲν ἐδιώατο γὰρ ἰδῆ ποιῶντι.

Τὸ πῆρεψε λοιπὸν εἰς τῆς πεφοβημένους χωρικῶν, μακρὰ ἰσαμένους, καὶ ἀρεσδοκώοντας αὐτὸν μετὰ ἀνυπομοτησίας, καὶ ἀ-

ναβήσαστας πρὸς αὐτόν. τότε λοιπὸν ἐβεβαίωθης καὶ μετὰ τὰ ἔθλα σε ὀμμάτια, καὶ πρὸς τέτοις ἀκόμη ἐπληροφόρηθης ἀπὸ συμμά, ὅτι αὐτὸς εἶπαι πρὸ ὄντι, ὁ ἱερὸς ἀπεκείθη, ὅτι ἀκόμη δὲν συγκαταφάσκει μετὰ βεβαίωτητα, τίς ἴω κυεῖως. διότι ὁ κατὰ πιθανὸν ἔοπον ἐκεῖ ὦν πλαῖος ἐπαρμείεισε κατὰ μικρὸν ἄπὸ τὸ παράθυρον εἰς τὸ σκοτεινὸν δερμάτιον, καὶ πελάταιον ἠφανίθη πάντ᾽ ἅσιν.

Οἱ χωεῖκοι δι᾽ ἡχούζοντο, ὅτι ἰξόρου καλήτερα τὴν ἐχάτιον πείσασιν, λέγοντες, ὅτι τὸτο δὲν ἦτον δυνατὸν. διότι αὐτοὶ εἶδον κοροφανῶς, ὅτι ὁ στρατηγὸς δὲν ἐπαρμείεισε τελείως ἄπὸ τὸν τόπον τε εἰς διάστημα ἑνὸς τεταρτημορίου τῆς ὥρας, καὶ ἔτι πρὸς ἴδου μόνον, ἀεβόησαν ὅλοι, ἰδὲ ἴσεται ἀκόμη ἐκεῖ ἀμετακινήτως, καὶ ἀπαράλλακτα ἴσεται ἐκεῖ, ὅταν εἴχετε πρὸ κεφαλῆ σας πολλὰ συμμά εἰς τὸ παράθυρον. ἡμεῖς ἐνομίζομεν, εἰὰ δὲν ἦσαν μεταξύ τὰ ὑάλια παράθυρα, ὅτι ἔωρεπε γὰρ τὸν ψηλαφήσητε μετὰ τὴν χεῖρα. ὁ ἱερὸς εἶδε πάλιν τότε τὴν κοροφάναν μορφήν πρὸ ὄντι ἐναργέστατα. λοιπὸν ἐπλησίασε πάλιν δρομαῖος πρὸς αὐτὴν. ἀλλὰ ἠφανίθη πάλιν εἰς τὰ ὀμμάτια τε, καὶ τότε τὸσο ὁ γλιγωρότερον, ὅσο ταχύτερον ἐπλησίασεν αὐτὸς εἰς τὸ παράθυρον. ἦδη ἤρξατο νὰ εἰκάζη τὴν ἀληθῆ αἰτίαν τῆ φαινομένου, διὰ τὸτο ἐκάλεισε μερικὸς χωεῖκὸς εἰς τὸ παράθυρον, διὰ νὰ τῆς πληροφόρησῃ, ὅτι τὸ φαινόμενον δὲν βλέπεται πρὸ ὄντι, ὅταν εἴκηται τινὰς πολλὰ συμμά εἰς τὸ παράθυρον. ὑπερὸν ὑπῆγεν ὁμῶ μετὰ αὐτὸς πρὸς τῆς λοιπῆς μακρὰν ἴσαμένως διατάξ, οἱ ὁποῖοι πάλιν, ὡς καὶ πρὸτερον, ἔλεγον, ὅτι ὁ στρατηγὸς ὄλεν τὸν καιρὸν δὲν ἐπαρμείεισε ἄπὸ τὸ παράθυρον. καλῶς, ἀπεκείθη ὁ ἱερὸς. λοιπὸν εἰς δοκιμάσω, ἀν δυνάθω, νὰ τὸν κάμω πάλιν ἀφαντον, μερικοὶ δὲ ὑμῶν εἰς μοὶ ἀκολουθήσεν, διὰ νὰ ὑπάγωμεν εἰς τὸ δερμάτιον τῆ διοικητῆ, εἰ ἄλλοι ὅμως εἰς πρὸσέχεν, ἀν τὸ φάσμα ἀφανίζηται. ὅταν αὐτὸς ἐμβῆκε μετὰ τῆς ὀπαδῆς τε εἰς τὸ οἶκημα τῆ διοικητῆ, κείμενον ἀντικρὺ τῆ οἴκῃ τῆς γυναικὸς τῆ στρατηγῆ, ἐσηκωσεν ἄπὸ τὴν ἔαπέζαν τὸ φῶς, καὶ τὸ ἔβαλεν ὀπίσω τῆς καμίνῃ τοιαύτου ἔοπως, ὡσεὶ δὲν ἔρριπτε πλέον τὰς ἀκτίνῃς τε εἰς τὸ παράθυρον, ὅπως εἴφαίτο τὸ φάσμα. ὑπερὸν ἐρώτησε τῆς χωεῖκὸς τῆς ἐν τῇ αὐλῇ, ἀν τὸ φάσμα ἠφανίθη; καὶ

αὐτοὶ ἀπικεῖθησαν τὸ, γὰρ ὅταν μετὰ τὸτο τὰς πρῶτη-
 σεν, αὐτὸ ἤθελον πάλιν γὰρ φανῆ τὸ φάσμα, καὶ κατέφθη-
 σαν, ὑπέστρεψον εἰς τὸ οἶκημα τῆ διοικητῆ, ἔβαλε τὸ ὀπί-
 σω τῆς καμίνου κείμενον φῶς πάλιν ἀκείβῳ εἰς τὸν ἴδιον
 τόπον τῆς ἑσπέρας, ὅπως ἔω φέρτερον, καὶ ἰδὲ τὸ φάσμα
 ἐφάνη πάλιν ὁμοίως εἰς τὸ συνηθισμένον παράθυρον.
 λοιπὸν ὅλοι ὤρμησαν μετὰ τὸν ἱερέα εἰς τὸ φαινόμενον, καὶ
 εἶδον μὲ ἐκπλασθέντων, ὅτι ἡ μορφή ἀφανίζετο κατὰ λό-
 γον, καὶ ὅν αὐτοὶ ἐπλησίαζον μᾶλλον εἰς τὸ παράθυρον.

Ὁ ἱερεὺς ἐπατέλαβε τὰ πειράματα, σηκώνων ἄπο τῆ
 ἑσπέρας, καὶ πάλιν βάνων ἐπ' αὐτῷ τὸ φῶς ἐπὶ παρουσίᾳ
 ὅλων, καὶ τὰς εἰδίδαζε τῷ ἀληθῆ αἰτίαν τῆ σφαίρας,
 λέγων, τὸ φαινόμενον, ὅπως ἔως τώρα ἐνομιθῆ ὁ ἄποθανόν
 σφαίρος, δὲν εἶναι τίποτε ἄλλο, παρὰ ἐκεῖνο, ὅπως οἱ
 φυσικοὶ συνηθίζουσι γὰρ ὀνομάζειν ἀπάτην ὀπτικήν.
 ὅ ἐστι ἀπάτη, προξενουμένη ἀπὸ τῆν θλάσιν τῆς ἀκτίνων
 τῆ φωτὸς εἰς τὸ σῶμα. εἶδῶ αἱ ἀκτίνες τῆ φωτὸς, τῆ ἐν
 τῷ οἴκηματι τῆ διοικητῆ, πίπτουσιν εἰς τὸ παράθυρον, τὸ
 παρασαῖνον τὸ φάσμα, ὅπως ἀντανακλώμεναι ρίπτονται
 εἰς τὸν τόπον, ὅπως ὑμεῖς ἴσαδε, καὶ ἐννομεῖτε ὅτι ἐβλέ-
 πετε τῷ μορφῷ τῆ σφαίρας. ἡ φαινόμενη αὕτη μικρὴ
 προέρχεται ἀπὸ τῆ ἀσυνήθη ποιότητα τῆς ὑέλης, ἡ ὅποια
 ἀντανακλᾷ τῷ λάμπει τῆ φωτὸς. τὸ γὰρ μὴ ἀντανακλᾷ
 πᾶς δίσκος ὑάλινος, ἐπάνω εἰς τὸν ὅποιον πίπτουσιν αἱ ἀ-
 κτίνες τῆ πλῆς, ἐκεῖνον τῷ ἀπατηλῷ μορφῷ, ὅπως σὺς
 ὀνομάζετε τὸν σφαίρον, προέρχεται ἐκ τῆ ὅτι δὲν ἔχει
 πᾶσα ὑάλος ἐκεῖνον τῷ ἰδιαιτέρην ποιότητα, τῷ ἀπαιτη-
 μένῳ εἰς τὸτο. οἱ χυεκοὶ ἐκατέλαβον λοιπὸν καλῶς, ὅ-
 τι τὸ φαινόμενον εἰς τὸ παράθυρον ἦτον φυσικώτατον, καὶ ὠ-
 μολόγησαν χάριτας εἰς τὸν ἱερέα τῆν, ὅτι τὰς ἐλαθέρωσαν
 ἀπὸ τὸν μάταιον φόβον διὰ τὸ φάσμα τῆ ἄποθανόντος
 σφαίρας.

§. 12. Ὡσαύτως ἀδυνατεῖ καὶ ἡ πρόκλησις
 τῆ νεκρῶν ἄπο τὰς τάφους τῶν μὲ εὐφώρους κύ-
 κλους, καὶ ἑξορκισμῶς. κανεῖς δὲν πείθεται εἰς
 τοιαύτας κλήσεις, αὐτὸ δὲν θέλη γὰρ ἀρνηθῆ τὸν
 ὀρθὸν λόγον τῆ. διότι ἡ κατάστασις τῆ ψυχῶν

τῆς μεταστροφῆς ἐκ τῆς ἐνταῦθα βίης, καὶ τὴν διδασκαλίαν τῆς ἀγίας Γραφῆς, ἔχει ἔτι, ὥστε αἱ ἀληθεῖς ψυχαὶ τῆς τεθνεώτων δὲν ἠμποροῦν ποτὲ νὰ φανῶσι πάλιν. λοιπὸν μήτε φερόμενται εἰς τὴν γλῶσσην, καὶ πολὺ ἀπέχει ἀπὸ τῆς νὰ βλέπωνται εἰς μορφῇ ὁμοίαν μετὰ τὸ σῶμα, εἰς ὃ διέτριψαν προηγήθη.

Ὁ ἀνώνυμος συγγραφεὺς τῆς προεφητείας βιβλίου θέλει νὰ ἀποδείξῃ διὰ συμβεβηκότων καὶ τὰς ἐμφανισμοὺς τῆς τεθνεώτων· καὶ ἐπειδὴ, ὅσα ἀνέφερε, δὲν ἔχον παντελῶς ἰσορροπὴν ἀξιοπιστίαν, διὰ τὸ διὰ νὰ δεχθῶν οἱ ἀναγνώσται τὰς μυθώδεις διηγήσεις τε, ἀγωνίζεται νὰ ἀποδείξῃ τὸ δυνατὸν τῆς ἐμφανισμῶν τῆς τεθνεώτων, καὶ τῆς φαντασμάτων. ὅτι τῆς προβάλλει τὸ ζήτημα, ἀρα δὲν ἐνδέχεται νὰ ὑπάρχωσιν ἐκτὸς ἡμῶν πλάσματα, ἔτι λεπτὸν τὸ σῶμα των ἔχοιτα, ὥστε διὰ τὴν κατασκόπῃ τῆς ὀμμάτων μας φυσικῶς δὲν βλέπονται ἀπὸ αὐτὰ; ἀρα τὰ ποιαῦτα αἰθέρεια, ἢ αἰετῶνα σῶματα δὲν ἔχουσι τὴν δυνάμιν τῆς νὰ διδῶν εἰς ἑαυτὰ ἐνίοτε περαιοτέραν πυκνότητα, ὅτε καὶ ὀρώνται;

Εἰς τὴν ἐξέτασιν, ὅτι τὸ ἀδυνατεῖ, ἀπαντᾷ λέγων· ὅτι ἡμεῖς δὲν γνωρίζομεν ὅλας τὰς δυνάμεις τῆς φύσεως, καὶ τῆς μυρίων διαφορῶν ἐπιπέδων, τῆς περιεχομένων ἐν αὐτῇ, ποροδῶν εἰς ἀνάπτυξιν τῆς λεγομένης τῆς, διὰ τὸ χαμαλλέων λαμβάνει πότε τὸ, πότε ἐκεῖνο τὸ χῶμα; εἴτα ἐχόμενος ἐτι τῆς ἐρωτήσεώς τε λέγει· πολλοὶ μὲν νὰ ἀρνηθῶμεν, ὅτι ἡ σελήνη, καὶ ἄλλοι πλανῆται ἐπιδέχονται εἰς τὸ φυσικὸν τῆς γῆς μας; διὰ τὸ ἀρα ἀδυνατεῖσι νὰ ἐκτείνωνται καὶ ἔως εἰς ἡμᾶς αἱ πνευματικαὶ ἐνέργειαι τῆς ἐν αὐτοῖς πλάσματων, καὶ νὰ συμπαθῶσι μετὰ ἡμᾶς,

μας, καθὼς ἐκ τῆ ἐναντίας ἴσως καὶ ἡμεῖς ἐνεργῶμεν εἰς αὐτὰ, καὶ αἰκινήσεις τῆ ἡμετέρας πλανήτης ἐντυπῶνται εἰς ἐκεῖνα; ἰξόρομη, αὐ μερικὰ τέτων τῆ ἑρασίων σωμάτων δευ διωείδησαν εἰς κατοικίαν τῆ ἐξ ἡμῶν μετασάντων, καθὼς ἤδη τέτο εικάδη ἀπὸ πολλῆς; ἰξόρομη, ὅτι εἰς τίτις δευ συγχωρεῖται νὰ ἔρχονται πάλιν εἰς ἡμᾶς, καὶ νὰ κάμνῃν αἰσθητικωτέραν τῆ μορφῶ των;

Ἰδὲ οἱ σοχασμοί, οἱ προβαλλόμενοι ἀπὸ τῶν ἀνώμων εἰς τὸ σύγγραμμά τε περὶ τῆς δυνατότητος τῆ ἐμφανισμῶν τῆ τεθνεώτων, καὶ τῆ φαντασμαμάτων! αὐ ἐσπεδάζομεν νὰ ἀναπτύξωμεν διεξοδικῶς τὸ μεμνημένον μετὰ τῆ ἀλήθειαν ψεύδος τῆ ἐνοιωῶν τε, ἐγινόμεθα πολλὰ διεξοδικοί. ὅθεν ἀς σημειώσωμεν μόνον τινὰ περὶ τῆτο.

Ἡμεῖς βέβαια δευ γνωρίζομεν ὅλας τὰς δυνάμεις τῆ φύσεως, μήτε τῶν δημιουργημάτων, τῶν ἐκτὸς τῆ ἡμετέρας γῆς εἰς ἄλλας πλανήτας. ὅμως ἰξόρομη βεβαίως, ὅτι, τῆ ἀνθρώπου ἀποθανόντος, τὸ μέρος τε τὸ σωματικὸν, καὶ αἰσθητὸν σήπεται, καὶ φθείρεται. πῶς λοιπὸν τὸ πνεῦμα, ὅ,τι κατῴκησεν εἰς τέτο τὸ θνητὸν μέρος, νὰ κάμνῃ ἐαυτὸ ὄρατὸν, ἀκεσὸν, καὶ αἰσθητὸν; αὐ τέτο ἀλήθειαι, τότε ἔπρεπε νὰ ἦναι ἅμα πνεῦμα, καὶ ἔχι πνεῦμα, τὸ ὁποῖον ἀντιφάσκει. ταύτῃ τῆ ἀντίφασιν τῆ δείχνει ὁ ἴδιος ἀσασ Σωτῆρ ἡμῶν, ὁμιλῶν πρὸς τὰς μαθητάς τε, ἐν ᾧ καὶ τὸν Λευκῶ κεφ. κδ. 37. λέγει αὐτοῖς· τὸ πνεῦμα σάρκα, καὶ ὅσα ἐκ ἔχει, καθὼς ἐμεθ θεωρεῖτε ἔχοντα. καὶ τίτις ὁ Σωτῆρ βεβαιώνει μὲν τῆ ὑπαρξιν πνευματικῶν ἑσίων, ὅμως ἀρνεῖται τὸν ἐμφανισμὸν αὐτῶν, καὶ τῶν τεθνεώτων. διότι θέλει
νὰ